

Dotaz

Chtěli bychom požádat Komisi o písemné stanovisko k otázce, zda by mohla být souhlasným projevem vůle smluvních stran vyloučena povinnost obchodníka vyplácet úroky z finančních prostředků zákazníků vedených na jeho účtech.

Odpověď

Svolení klienta k vyloučení povinnosti obchodníka s cennými papíry vyplácet úroky z finančních prostředků klienta vedených na účtech obchodníka s cennými papíry znamená z právního hlediska vzdání se práva na plnění ze smlouvy – na úrok z finančních prostředků svěřených obchodníkovi s cennými papíry. Podle § 574 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), se však práva nelze platně vzdát před jeho vznikem. Dohoda o nevyplácení úroků by tak mohla být uzavřena nejdříve po vzniku práva na úrok (dodatečně, v okamžiku, kdy zákazník přesně ví, jak vysokého plnění se vlastně vzdává), nikoliv předem na počátku smluvního vztahu obchodníka s cennými papíry a klienta, tedy před vznikem tohoto práva. Pokud jde o formu dohody, bude třeba trvat na písemné formě.

Primárně platí povinnost obchodníka s cennými papíry vyplácet úroky. S ohledem na smluvní volnost lze odchylky od této povinnosti připustit pouze případ od případu na základě výslovné dohody obou smluvních stran, a to při respektování § 574 odst. 2 občanského zákoníku, tedy až po vzniku práva na úrok. Ani tehdy by se však nemělo jednat o běžný postup obchodníka s cennými papíry (zakotvený např. ve standardizovaných smluvních podmínkách). Za obvyklých okolností by zákazníkovi jako původnímu majiteli finančních prostředků složených na účtu obchodníka s cennými papíry v bance příslušely plody z těchto prostředků v podobě úroků. Tím, že se zákazník dohodne na jejich neúročení, vzdá se práva na vyplacení úroků a bezplatně je přenechá obchodníkovi s cennými papíry, neboť banka obchodníkovi s cennými papíry zůstatky na klientském účtu úročí. Z právního hlediska by tak v podobné dohodě bylo lze spatřovat též určité znaky darování.

S ohledem na výše uvedené nepovažuje Komise za přípustné, aby obchodník s cennými papíry uzavíral se svými klienty podobné dohody před vznikem práva na plnění ani aby z nich učinil pravidlo. Zákazník by se neměl vzdát svého práva, dokud jej obchodník s cennými papíry výslovně neupozorní, že přirostlé úroky mu jinak po právu náleží a jaká je jejich konkrétní výše.

Při posuzování platnosti dohody a odborné péče obchodníka s cennými papíry při jejím uzavírání bude dále nezbytné zkoumat, zda obsah dohody neodporuje dobrým mravům či trestnímu zákonu, ale též např. zda obchodník s cennými papíry zákazníka s přihlédnutím k míře jeho profesionality dostatečně informoval o významu a rozsahu takového úkonu a zda jej zákazník učinil na základě své svobodné, skutečné a pravé vůle.

Ve smyslu příslušných ustanovení § 47b odst. 1 zákona č. 591/1991 Sb., o cenných papírech ve znění pozdějších předpisů, musí obchodník s cennými papíry jednat čestně, spravedlivě, v nejlepším zájmu svých zákazníků a upozorňovat je na důležité skutečnosti související s obchodem. Jako profesionál ve výše uvedeném obchodně závazkovém vztahu je tedy povinen poučit zákazníka důkladně i ve shora popsáném smyslu, a to se zřetelem k úrovni jeho odborných znalostí a zkušeností (§ 47b odst. 2 citovaného zákona).

V opačném případě může obchodníka s cennými papíry postihnout veřejnoprávní sankce a rovněž neplatnost dohody pro rozpor se zákonem (viz mj. citovaný § 574 odst. 2 občanského zákoníku) nebo s dobrými mravy či pro omyl na straně zákazníka.

Prezídium Komise pro cenné papíry schválilo dne 10. dubna 2001.

Kontaktní osoba: Lenka Novotná, 21096388